

Spetsiaalne toid

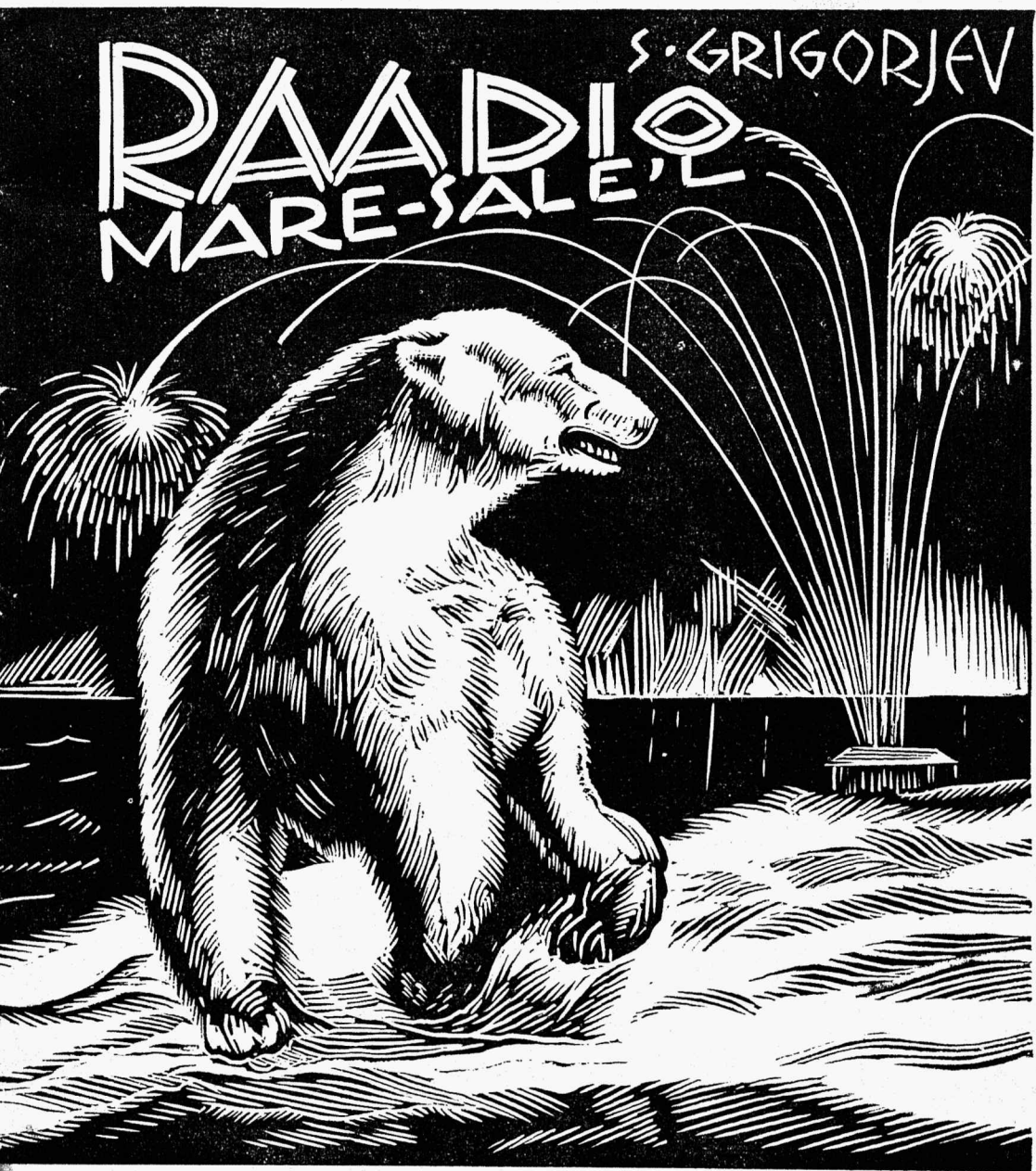
VIKERKAAR

EESTI NOORSOO RAAMAT-AJAKIRI

Nr. 16 VII AASTAKÄIK 1932
Toimetaja M. NURMIK

RAADIO MARE-SALE'L

S. GRIGORJEV

TÖÖKOOL TALLINNAS

Toimetaja L. Jürisson. Haapsalu, Võnnu t. 13.

Margikorjaja nurga hindmõistatise lahendus.

„Vikerkaares“ nr. 14 leiduva hindmõistatise lahendus on järgmine:
 1) Austria-Ungari post Rumeenias. 2) Saksamaa. 3) Prantsusmaa. 4) Tšehhoslovakkia. 5) Bosnia. 6) Tšehhoslovakkia. 7) Norra. 8) Holland. 9) Jugoslaavia. 10) Belgia. 11) Schlesvig. 12) Prantsusmaa. 13) Austria. 14) Belgia. 15) Prantsusmaa. 16) Greeka. 17) Saksamaa. 18) Ida-Sileesia. 19) Tšehhoslovakkia. 20) Belgia.

Toimetuse poolt lubatud preemiad langesid järgmistele lahendusest osavõtjale:

- 1) 30 isesugust Norra marki — L. Betlem, Tallinn.
- 2) 25 isesugust Euroopa marki — E. Kuhlberg, Tartu.
- 3) 20 isesugust Euroopa marki — Ü. Kurs, Nõmme.

Markide vahetus lugejate vahel.

Vastu tulles paljude lugejate soovidele margikorjaja nurk korraldab vabariigi aastapäevaks markide vahetuse järgmistel tingimustel:

1) Markide vahetusest osavõtja saadab 30 isesugust postmarki (võib ka mitu pakki à 30 marki saata), juure lisades oma aadressi (selgelt kirjutada) ja postikuludeks 10 sendi eest postmarke, järgmisel aadressil: L. Jürisson, Haapsalu, Võnnu t. 13.

2) Margid peavad olema puhastatud paberist, täiesti terved, mitte väga mustalt tembeldatud ja kõigiti hääs seisukorras.

3) Saadetised loositakse osavõtjate vahel, nii et iga markidesaatja saab tema poolt saadetud 30 margi vastu 30 teissugust marki.

4) Saadetiste vastuvõtmise viimne tähtpäev on 20. veebruar.

5) Väljalootitud margid saadetakse osavõtjatele kätte 24-ks veebruariks.

6) Kolmele osavõtjale, kelle saadetised osutuvad väärtuslikumaiks ja kelle kirjad on margistatud Punase Risti postmarkidega, antakse kolm preemiat: I 30 isesugust Norra marki, II 20 isesugust marki ja III 15 isesugust marki. Preemiate saajate nimed avaldatakse „Vikerkaare“ märtsikuu numbris.

Markide vahetamist soovib.

Elmar Kruus, Suurturg 8, pk. 45. Tartu. Palub kirjad margistada Punase Risti postmarkidega.

Kirjakast.

L. Prants, Tallinna. Margikorjaja nurk annab kirjalikud vastused küsimustele ainult siis, kui vastuseks mark juure lisatud. Üksikasjalised andmed eesti markide kohta leiab E. Eichentali „Eesti postmarkide kataloogist“, hind umbes 1 kroon. Kataloogi saab osta E. Eichentali postmarkide-kauplusest: Tallinna, Kuninga tän. 6. Säält saate teada ka teiste teid huvitavate markide hinnad. Meie ei saa teile müügihindu teatada, sest hinnad on sagedasti kõikumad: marke võib juhuslikult odavasti osta; kui aga tuleb Teile muretseda mõned margid eritellimise päälle, on nende hind loomulikult kõrgem.

Raadio Mare-Sale'l.

S. Grigorjev. E. Isok'i linoollõiked.

Verevate armidega nägu.

„Lomonosov“ lahkus silla äärest, suundudes Vardö poole. Möödusid Põhja-Düüna suudme madalad kaldad. Menningiga helepunaseks värvitud paaklaeva¹⁾ juures, mille külgedel hiigelsuured mustad tähed „P. D.“, lahkus loots pardalt. Tüürimees kinnitas logi²⁾ pära reelingile, logi osutid hakkasid liikuma — olime ulgumerel. Reisijaid oli vähe: kümme-kolm inglast ja norralast, pomoorlasi³⁾, mõned mereväelased ja kaks-kolm ametnikku. Nende hulgas äratas kohe esimesel pilgul tähelepanu aasta kolmekümnene või veidi vanem mees, kel oli pääs vene postiametniku sinise kandi ja postipasunaid ning välgunoolt kujutava hõbedase tärniga müts.

Ta tüse kuju seisis käsipuudest hoidmatagi kindlalt jalul, ehk küll priske tuul kiigutas laeva üsna tunduvalt. Habemetu nägu oli üleni täis verevaid arme, mis pani pärareisijaid põlastavalt ja kartlikult kõõritama, kuid ma nägin armidest, et mees

¹⁾ ujuv majak, märktulelaev; ²⁾ laeva sõidukiiruse mõõtja, keerlev köis laeva pära taga; ³⁾ randlased, Põhja-Jäämere ja Valge Mere äärsed elanikud.

oli kord oma näo tugevasti külmetanud: need ei olnud haigusearmid.

Astusin ta juure ja alustasin jutu. Mulle näis, et ta pilk jälgis vastumeelselt Isakogorka raadiojaama nelja peenikest nõela, kui need viimseina silmapiiril tuletasid meele kallast.

„Raadio kadus küll,“ ütlesin, „kuid ühendab siiski nägematu niidina meie laeva maste kaldaga. Te saatsite pilguga Isakogorkat... oleme temaga katkematus ühenduses...“

Ta noogutas vaikides pääga.

„Õigupoolest,“ jatkasin ma, „on raadiotelegraafi tulekuga pool ookeani-võlu kadunud: laev on kõik aeg maaga ühenduses.“

„Juhtub ka vastupidi, et raadio muudab maa ookeaniks,“ vastas ta.

„Kas olete töötanud raadiojaamas?“

„Jah, olin jaama ehitusel Mare-Sale'l ja elasin säääl ühe aasta. Nüüd sõidan Jarfjordi jaama ehitama, mis looks ühenduse Norraga...“

„Säääl, Mare-Sale'l te külmetasitegi oma näo?“

„Jah,“ vastas ta lihtsalt.

Kõnelesime veel raadioühenduse edusammudest, ning ma nägin, et ta oli haruldane inimene; ta oli peaaegu täitsa koolihariduseta, telegraafi järelevaatajast enda „pääga“ (nagu ta ise ütles) üles töötanud; pärit oli ta Holmogorõi'st, Lomonosovi¹⁾ kodumaalt. Kõik temas oli tugev, jõuline ja lihtis; vaates, kõnes, liigutuses — igalpool paistis Lomonosovi „õilis kangekaelsus“.

Õhtul, kui pärast Jokangas seeskäimist äge loodetuul kii gutas kõik merehaigeks, kui puhvetis klirisesid sööginõud, laeva propellerid vahetevahel tiirlesid mürina ja raginaga õhus ja paistis illuminaatorite²⁾ taga roheline vesi, siis me jäime kahekesi mu uue tuttavaga, raadiotehnikuga, üldkajutisse; istusime kõrvuti sügaval nahksohval ja suitsetasime: tema piipu, mina sigarit; ning ta jutustas vene raadiojaama elust Mare-Sale'l, põhjapöörijoone taga.

Ta jutustas nõnda:

Mere- ja kuivamaa kõrve piiril.

See oli maailmasõja ajal, kui ehitasime raadiojaama Mare-Sale'l, lahe ääres.

Jaam oli määratud ilmateadete saatmiseks. Kolm korda

¹⁾ Lomonosov, vene esimene teadlane, põhjamaa kaluri poeg Valge Mere äärest, elas 200 aastat tagasi; põgenes salaja isakodust ühes killavooriga Moskvasse, et edasi õppida. Kangekaelse ja visa edasipüüdmisega võidab kõik raskused, lõõb elust läbi ja tõuseb kuulsaks õpetlaseks.

²⁾ ümarikud aknad laeva keres.

ööpäeva kestes oli vaja saata teateid ilma kohta Isakogorkasse, Moskvasse ja Carnarvoni nõndanimetatud „sünoptiliste kaartide“ kokkusäädmiseks: nende kaartide järele ennustatakse järgmisteks päevadeks ilmu. Teiseks ülesandeks oli meil jääliikumise jälgimine Kaara meres, millest olenes laevade pääs suvel Obi ja Jenisei jõkke.

Saabusime kõigi materjalidega ja täies koosseisus jaama asukohaks valitud lahte (hakkasime hüüdma seda „raadiolaheks“) juuli alguses aurik „Ksenia'1“. Pääsime koos kahe meid saatva laevaga õnnelikult läbi triivjää¹). Teised laevad, mis viisid siberlastele sahu ja külvimasinaid, läksid edasi itta, Jenisei poole, et tuua säält siberi nisu, kuna „Ksenia“ jäi meiega.

„Ksenial“ oli pääle meie veel kolmekümne inimese ümber töölisi: puuseppi, lukuseppi, montööre. Töö käis peaaegu terve päeva; päike laskus aga ainult korraks ookeani, kerkis kohe jälle, öö oli valge nagu päev. Elasime terve kuu „Ksenial“, igauks oma koigus. Ütlesin: „elasime,“ kuid õieti küll magasime, sest ülal olles töötasime maal. Juuli lõpus, kui juba undas meie sädetelegraaf ja olime juba saatnud „kõigile, kõigile, kõigile“ oma väljakutse-tähed, tuli aeg lahkuda. Tegime töölistele ja „Kseniale“ peo ja pühitsesime oma uue elamu; „Ksenia“ vastas jumalagajätku-banketiga²) üldkajutis. Tal oli aeg minna: jää lähenes. Mäletan seda tundi, nagu oleks olnud see eile. Hiivati ankrut, kett ragises pelil. Meie viiekesi jätsime jumalaga — selle kahe kuu jooksul olime kõik sõpradeks saanud. Laevapropeller keerutas vahuks Mare-Sale raadiolahe rohelist vett. „Ksenia“ suundus ulgumerele. Laskusime oma mootorpaati. „Ksenia“ lahkus, meie läksime kaldale, kus lehvis rõõmsa, kirju kimbuna lipusignaali:

„Mare-Sale raadio soovib teile hääd teed.“

„Ksenia“ vastas tervitusega. Kirju lipukimp tõusis ja langes.

Jõudes kaldale, läksime masinaruumi, laskusime mootori käima ja telegrafeerisime „Kseniale“ järele:

„Seltsimehed, ootame teid aasta pärast uudistega.“

„Ksenia“ vastas:

„Ujuv jää NNO-sektoris. Nägemiseni.“

Sellest päevast, 27. juulist, kuni järgmise aasta 30. juunini me ei näinud ainustki uut inimest. Meie ees oli kallas, rannavall, selle taga ühel pool tuhanded kilomeetrid Põhja-Jäämere tühikut, teispool — tuhanded kilomeetrid tundrat, samuti tühik.

1) liikuv jää; 2) pidu.

Ootamatud raadio vaenlased.

Mis oli hää meie tookordses elus, oli see, et olime neil mõnikord väga raskeil kuil olgugi kaugel inimestest, kuid siiski lähemal tervele inimesoole kui teie, kui elasite sel ajal Peterburis. Juba teisel päeval, Pariisi aja järele keskpäeval, püüdsime kinni ajateate Eiffeli tornist. Meie lainete virvendus voolas nägematute lainete värinasse, mis täitis eetri... Kahjuks meid oli vähe ja me ei saanud vahetpidamata kuulata; ainult kaks „kuulajat“ oli meie hulgas, kuid pärast ka teised õppisid kahinaid signaalidest eraldama ja siis me kuulasime huvitavail päevadel vahetpidamata, et püüda suurte jaamade kõnesid ja teadaandeid. Kõik kuuldu kanti päevikusse, ja see oli huvitavam ja teadetelt värskem kui suurimad ajalehed. Seda, millest te Peterburis lugesite teisel-kolmandal päeval, me kuulsime kohe; vägede ülemjuhataja staabi teated me püüdsime igapäev Pta¹⁾ bülletäänist. Mõnikord me teadsime rohkem kui terve Venemaa, sest me peaaegu igapäev kuulsime saksa raadiot ja igapäev inglise oma, sest Jäämeres, Vardöst Arhangelskini liikus inglise laevastik, millele teatati kolm korda päevas sõjasündmustest ja teistest maailma uudistest.

Me ei jõudnud veel harjuda selle kummalise, kõigist inimestest eraldatud, kuid siiski tervele maailmale nii lähedase eluga, kui juba saabus talv. Ka juulis oli siin-säääl valgeid lumepalakaid. Augusti lõpul nägi veel mahajäänud linnuparvi, ja vesi kattus ööseti jääkirmega; ookeani voolavad ojad jäid vait ja sadas lund. Igapäev märgiti päevikusse täht²⁾). Tuli lumi. Puhus tige kirdetuul.

Keegi nagu raiub päevad lühemaks, päikese kaar taeval lüheneb mõlemast otsast. Me kõik riietume nabamaiselt ja toome välja suusad. Paadid (mootor- ja sõude-) tassiti kaldale, kaeti presentidega ja maeti järgmise suveni lume alla.

Polaarmail reisijate vaenlased — tuju langus, nalg, pimedus, loomad — ei kohutanud meid. Loomade eest kaitses meid hää relvastus. Ja meie meteoroloog (loodusloolane) isegi ihkas hunte, karusid ja kevadepoole kavatses koguni mursude³⁾ kalale minna.

Raadio kaudu olime muu maailmaga tihedamini ühenduses kui need, kes elasid kärarikkais linnades. Meil oli grammofoon kolmesaja suurepärase plaadiga ja väike käsi-kinoaparaat rea lõbusate filmidega. Meil oli viiul (loodusloolasel), gitarr (minu abilisel), lõõtsapill (töölisel) — muusikat enam kui vaja. Nälja eest kaitses meid kahe aasta toidutagavara, mis kokku säetud Nanseni „Fram'i“ põhjanabateekonna eeskujul.

1) Peterburi telegraafi agentuur; 2) lume märk; 3) mursu — merihobu.

Tuju languse eest meid hoidis määratu hulk rakette ja muud tulevarki, mis oma kirjude puhangute mänguga pidi pimedal ööl hävitama lume rõhuva ühetoonilisve¹⁾. Valgust andsid akkumulaatorid, kui masin seisis. Teil linnas sel ajal juba hakati süte vähesuse tõttu valgustust piirama, kuid meie maja hiilgas briljandina keset lumetühikut, kui me ei sulgenud luuke. Ja arvatavasti see valgusekuma, mis helkis meie maja kohal, meelitaski jaama juure meie vaenlased. See oli esimest korda septembris: hommikul enne koitu hakkas meie siberi koer Sibulguma. Ja hommikul, kui läksime mastide juure, nägime, et kõik värske lumi oli jälgi täis sõtkutud. Koer ei nuusutanudki neid, vaid ajas kaelakarvad turri ja surus enda vastu mu jalgu, takistades edasiminekut.

„Need on jääkarude jäljed,“ ütles meteoroloog. „Tähen-dab, ma viin koju vaiba.“

Nõrk redel, mis viis meteoroloogilisse vaatlustorni, oli murdunud — nähtavasti ei talunud looma raskust. Ühel mastil oli küüniste jälgi nelja meetri kõrguseni, mändmastide pind oli hatule kistud. Mastivantide ankrute juures lumi oli maapin-nani läbi tuhnitud: nähtavasti karusid oli huvitanud ja lõbus-tanud terve hulga terastrosside kokkutulek ühte punkti — karud olid siin mänginud ja hullanud.

„Mis te arvate,“ küsis mult meteoroloog, „kas nad tulevad veel tagasi?“

„Võimalik, et tulevad.“

„Vaja neid varitseda.“

„Kas ei oleks parem neid mitte puutada? Praegu nad alles on täissöönud ja hääsüdamlised, kuid talvel...“

„Ah, tühi asi.“

Kuid tõepoolest karude külaskäik ei osutunudki nii tüh-jaks asjaks.

Teine kallaletung.

Pärast karude külaskäiku me alguses olime ettevaatlikud, kartes, et nad tulevad tagasi, säadsime vahidki välja ja majast ei lahkunud pikemaiks jalutuskäikudeks ja vaatlusteks muidu kui relvastatult. Karud ei tulnud tagasi. Möödus oktoober, november, detsember. Võtsime toreda tulevargiga uusaasta vastu, saatsime tervele raadiomaailmale õnnesoove ja saime neid teistelt. Raadiojaama elu liikus ühtlaselt nagu kell. Mulle juba siis tuli meele ja nüüd ma mõistan seda, et mitte elu kella järele, vaid elu kellas, see tähendab, mehanismis on kõige korrapärasem ja tervem — olime saadetud siia, et kooskõlastada

1) -lis v lõppu tarvitame pika ja lohiseva -lisuse asemel.

inimeste elu ilmastiku muudatustega. Kolm korda ööpäva kestel me märkisime baromeetri seisu, temperatuuri, tuule, ta suuna ja kiiruse, õhu niiskuse, lumesaju, ja usaldasime selle kõik aparaadile; ja samal minutil Nauen, Pariis ja Carnarvon said teada, et meil puhub tuul NNO-st, ta tugevus on 8 palli, on lumetuisk ja baromeeter langeb. Ja samal päeval me kuulsime lühikesest ilmastiku ülevaatest, et Krimmis on päike, soe, vihmasedu, Ameerikas ja Pariisis — jaanuari kohta enneolematud külmad.

Olime viiekesi: mina, mu mehaanik, vaatleja (loodusloolane), velsker ja tööline (järelevalvaja sideteenistuses). Kuid kella järele elamine ja kindel, kitsas tööpiirkond kaotasid varsti meie erinevuse — harjusime üksteist kõigis asjus asendama. Loodusloolane vaimustus meie jõumasinaist, kõneldes, et see olevat „metaoline organism“, ja tutvus kõigi masinatega jaamas samahästi nagu ma ise ja mehaanik; mina, omakorda, ronisin, nagu teisedki, vaatlustorni jäävaatlusteks, baromeetri, psühromeetri ja tuulekiiruse märkimiseks. Majapidamistöid tegime kordamööda, mõnikord ka kõik koos, ja koos lõbutsesime ja nautisime talvesporti. Ühesõnaga, elasime üksmeelse perena, mille sidemed tugenesid meie asupaiga üksildusele keset arktilise tühiku lund ja jääd, ja, mis kõige tähtsam, üldistele ja ühesugustele töökohustustele. Kui atmosfääriliste tingimuste tõttu meie laine ei ulatunud teiste jaamadeni, siis saime igaltpoolt järelepärimisi, miks me vaikime. Kui oleksime hukkunud ja meie aparaat oleks vaiki jäänud, siis oleks mitu kuud järjest saadetud polaartühikusse nägematu ja kuulmatu küsimus: „Mare-Sale, miks vaikite?“

Märtsis, jäälikumise alates, see oleks võinud juhtuda: Mare-Sale vaikis kolm päeva ja oleks võinud kauaks vaiki jääda.

Sel hommikul oli minu kord kell kuus, enne valget veel, tõusta ja välja minna, et märkida temperatuuri, tuult ja õhurõskust. Me teadsime, et sula ja tormid lõhkusid ebaharilikult vara Kaara mere jääkatte. Ja varase kevade eelaimuses kõik loomadki hakkasid oma elu ümber korraldama. Jaama ümbruses hakkas ikka sagedamini kohtama looma jälgi. Ma kirjutasin baromeetri seisu üles ja väljusin raamatuga majast, relvata, ainult taskulatern käes, et valgustada aparaate. Sib, nagu harilikult, tuli ka kaasa. Öösel oli sadanud lund. Läksin suuskadega. Sib oli rahutu ja hoidus mu lähedale. Öösel vist olid hundid siin ringi kolanud. Astusin esiteks putkasse, vaatasin termomeetrid järele, siis pidin ronima torni ja, kui silmapiir selge, binokliga vaatama, kas ei ole jää kuski juba lagunema hakanud; siis oli vaja lasta dünamo mootor käiku. Puhus kibe

idatuul. Antennitraadid, mastide vandid ja mastid ise olid härmatisest valged. Jättes suusad alla, ronisin üles torni mööda redelit ja hakkasin silmapiiri põhjast idani uurima. Hakkas juba valgeks minema. Korruga Sib all pani ulguma ja pistis mööda suusajälgi tagasi maja poole jooksu. Vaatasin ringi ja nägin, et mastide ümber ja meteoroloogiliste säädiste juures hulgub aohämaruses mitu karu. Nägin, et maja uks avanes koera haukumisele, ja ta lasti sisse. Seda tegi meie bioloog, ta pidi koos minuga edasi andma hommikused teated.

Selle järele nägin, kuidas majast välgatas ja kargatas pauk — üks, teine, mitu korruga... Siis kõik jäi vaikseks. Suures hirmus laskusin torni alumisele platvormile, kuhu olin jätnud suusad, tõmbasin üles need kui ka alumise redeli, suutes selle suuri vaevu lumest välja kiskuda. Teadsin, et jääkarud on küll hääd ujujad, kuid ronimises jäävad kaugele maha oma pruunidest sugulastest — siia minu juure vaevalt pääseb mõni neid karvaseid külalisi. Arvasin, et nad hulguvad siin veidi ringi, nagu esimenegi kord, ja lähevad siis ära.

Neid oli viis.

Kuid nad ei läinud ära. Binokliga nägin, et üks neist oli verine, haavatud, ja see ärritas loomad vihale. Nad kõndisid ümber maja, rippusid vantidel, väristasid neid, küünistasid maste ja püüdsid nende otsa ronida, kukkusid alla lumme ja kikerdasid säääl — ja kõik täielises vaikuses...

Raadio ümber piiratud.

Mul ei jäänud muud nõu kui oodata, mis saab. Teised said lasta ainult uksest, avades see, kuid nad millegipärast ei söandanud välja tulla. Maja juure joosta ei tohtinud, säääl olid karud. Ligemal, saja meetri kaugusel, oli antenni ja mastide juures masinamaja, kuid ka sinna ei pääsnud märkamatult, ja loomade tähelepanu endale pöördma kartsin. Selles küljes, kus läksid masinamajja antenni juhtmed, oli suur peegelklaasist aken, mille keskele oli puuritud kaks avaust juhtmete jaoks; sel kombel see aken oli kõrgepinge isolaatoriks. Kui loomad lõhuksid selle akna, siis oleksin ka mina kadunud, olles säääl, ja ühtlasi hävineks kõige tähtsam osa jaamast — peegelklaasi ei oleks millegagi asendada. Kuid masinamaja oli küll telefoni kaudu majaga ühenduses, nii et sääält oleks saanud meestega kokku rääkida, kuidas hädast pääseda.

Kõhklesin. Aeg läks. Mu käed ja jalad kangestusid. Külgeinteta tornis ei olnud mingit kaitset jäise tuule eest. Arvates, et jään välja ainult väheks ajaks, ja olles heitnud pilgu termomeetrile ($-20,6^{\circ}$ C), olin pannud pähe samojedi

pasliku asemel hariliku karvamütsi ja selga ilma kraeta pihtkasuka. Asjatult katsin palged kätega, nad tardusid, hingeauruga ei saanud neid soojaks, ja sõrmed kangestusid taskuis. Loomad kõndisid endiselt ehitiste ümber, kõige enam äratas

nende tähelepanu toiduainete-ait, kuid selle pärast ei olnud vaja karta — see tugev palkehitis, tugevaist paksudest laudadest uksega. Maja karud kartsid, pärast seda kui üks neist sai haavata. Ma ei mõistnud, miks teised ei võta midagi ette; vahetevahel majas kostsid tumedad mürtsud, mis olid nagu paugud, kuid üks ei avanenud. Möödus kolm tundi. Seisukord oli meeleheit-

lik: nagu ei kipitanud enam, ta oli nagu tardunud; armid mu näol on mälestus neist tundidest. Taipasin, et millegipärast majast niipea abi ei tule, ja kui möödub veel tund või paar — siis olen kadunud, sest et ei suuda enam liikuda. Otsustasin enda päästa jooksuga masinamajja, saagu sest mis saab. Las-kusin alumisele platvormile, ja oleksingi peaaegu kukkunud: kangestunud sõrmed vaevalt suutsid redelit hoida; siis asetasin ennist ülestõmmatud redeli kohale, võtsin suusad ja astusin lumele. Mu ilmumine äratas kohe karude tähelepanu. Pist-sin jooksma, kuid minule risti vastu jooksis kohe üks valgeist vaenlasist. Näis nagu ei ruttakski ta, kuid siiski ta jõudis mi-nust kiiremini edasi. Võtsin kõik jõu kokku ja pääsin tast ette, kuid ta ähkimine kostis päris lähedal. Viskasin talle alguses binokli, siis lambi ja mütsi — ta peatus igakord hetkeks, et nuusutada neid kinke, ja nõnda mul õnnestuski pääseda tast ainult nii palju ette, et jõudsin tõmmata masinamaja ukse enda järel kinni, kui loom peaaegu samal hetkel prantsatas kõige ke-haga vastu ust.

Esimeseks mõtteks oli päästa oma käed. Näost ja pääst ma üldse ei mõelnud, ehk küll varsti algas kange valu kulmude kohal; kuid silmad nägid, ei olnud vigagi: eks ole imelik, et selline õrn ja peen elund, nagu on silm, ei külmu iialgi? Ega teie ju iialgi ole kuulnud, et keegi oleks silmad külmetanud? Masinamajas oli soe, see ei olnud hää. Pistsin käed külmavee ämbrisse ja hõõrusin neid vahetpidamata, kuni kadus kangestus ja kiitsin end, et hoidsin enam käsi kui nagu, peites nad tasku. Näete: kätel on ka külmetuse jälgi, kuid suutsin nad siiski päästa. Kangestus möödus ja algasid valud. Määrisin käed masinaõliga kokku, jätsin valud tähelepanemata, helistasin ja võtsin telefonitoru.

„Olen masinaruumis. Õnnelikult. Ainult natuke kül-manud. Kuidas teiega on?“

„Meil on köögis kaks karu. Üht tabasime. Teine on ahju taga, teda ei saa lasta. Mis teha? Mõtleme.“

Naer eefris.

Paugud, mida kuulsin koidikul, lasti väljatungimise kat-sel, mis võeti ette minu vabastamiseks; siis haavati ka üht karu. Loomad olid näljas, kuid mitte kurnatud, ja asusid lask-misele vaatamata vihaselt vasturünnakule. Seltsimeestel tuli kiiresti taganeda; nende järele tungisid eeskotta ka kaks tü-sedat karu; vedruga uks sulgus, nõnda et loomad jäid kahe ukse vahele vangid. Väline uks oli tugev ega annud rõhumisele jä-rele, ja lingi tõstmiseks neil ei olnud mõistust. Eeskoda oli

palkidest nagu kõik teisedki ehitised. Teine, sisemine, uks oli nõrk: karud murdsid ta hingedelt ja pääsid nõnda eeskojast kööki. Mu sõbrad puurisid söögitoa ukse mitmest kohast läbi ja võtsid külalised paukudega vastu. Üks karudest langes, ja teine sai, võib-olla, haavata, ning lebas nüüd köögis ahju taga ja vastas paukudele kohutava mõirgamisega.

„Teil vist on kõht juba väga tühi?“ küsiti mult telefoni kaudu.

„Veel mitte.“

„Meie söime nagu sõjaväljal. Öhtusöögiks katsume teid vabastada...“

Alles söögi meele tuletusel ma vaatasin kella ja märkasin, et juba hämardub: arvasin, et olin tornis olnud ainult kaks-kolm tundi, kuna oli juba öhtu ja hommikusest majast lahkumisest oli möödunud juba üheksa tundi. Esimest korda seitsme kuu jooksul Mare-Sale ei teatanud hommikust ega keskpäevast baromeetriseisu ja kindlasti Isakogorka, Moskva ja Carnarvon juba pärisid, miks me vaikime. Mul kumises kõrvades, kõrvalestad olid paistes ja valutasi, kuid panin siiski telefonid pähe ja tähelepanu koondades märkasin mõne aja pärast sädekõnede õrnas kooris meie tähti — meid kutsuti välja.

Teatasin sellest kohe seltsimeestele ja küsisin, kas nad võitlusehoos märkasid keskpäevase baromeetriseisu üles kirjutada. Jah, 743,6 millimeetrit. Otsustasin lasta diiselmootori käima ja proovida, kas saan üksi hakkama päevaste teadete saatmisega.

Ja pääasi — oli vaja seletada, miks me seni vaikisime.

Diisel, te teate ju, on tore masin, läheb käima ainsast hooratta pöördest. Mootor hakkas tuksuma, dünamo laulma. Süütasin lambid, lülitasin kõrgepinge vooluringi; sädemed ja osoonid lõhn mõjusid rahustavalt. Telegrafeerisin rahulikult, alguses „kõigile, kõigile, kõigile“ (SQ, SQ, SQ), et Mare-Sale raadiojaama piiravad jääkarud. Olles korranud selle lühikese teadaande, peatasin masina. Valgus kustus ja nägin aparaaditoa peegelklaasist akna kaudu, et väljas oli juba selge, tähine öö. Panin uuesti päätelefonid kõrvadele ja varsti, olles säädunud antenni vastuvõtuks korda, kuulsin selgesti, kuidas mitu korda korراتi saksa keeles: „Sie sind betrunken!“, s. t. et meie siin olevat nõnda purjus, et näeme jääkarusid...

Võib-olla, et see oli Nauen, kuid signaal kuuldus nii selgesti, nagu oleks kõneldud siinsamas naabruses. Tooruse järele otsustades see pidi olema mingi hälbinud saksa laev Murmani vetes, kelle komandör irvitas meid eetri kaudu, olles ise purjus viinast ja halastamatu kaapersõja koledustest.

Siis järgnes kestev vaikus, ja pärast seda inglise vahilaev küsis mult rahulikult ja tõsiselt, kas ta ei saa meid kuidagi aidata. Ja seda peaaegu pooleteise tuhande kilomeetri kauguselt! Kuid see ei olnud pilge.

Sõbralik nõuanne.

„Kirjeldage täpselt olukorda,“ palus mult inglise ristleja.

Kuulsin inglase signaale väga selgesti. Ta teatas mulle: QSB — mu säde olevat halb. Teatasin, miks see nõnda oli: antenn kattus härmatisega ja teda oli vaja vooluga soendada, et kõrvaldada jääkate. Kuid meie kõnet takistas ka see, et mehaanikuta olles pidin igakordseks vastamiseks võtma telefonid pääst, minema mootoriruumi, laskma diiselmootori käima, tasandama pinge, siis lülitama transformaatori, jättes üksi mootori ja dünamo, ja nende konstruktsiooni usaldades minema telegraferima. Keskköös seltsimehed teatasid, et nad olevat meelitanud karu ahju tagant, koera söödaks heites, välja ja lasknud ta maha. Ja inglane küsis mult järsku:

„Kas teil on rakette?“

„Määratu hulk,“ vastasin.

Möödus pool tundi. Telefonid kõrvadel, ootasin veel kustki teateid ja kuulsin uuesti inglise keeli:

„Pange terve tulevärk käima. See on kõige parem.“

Pärast ta teatas oma nime.“

„William Kearn. Ristleja 327. Teatage tagajärjed. Laine seesama.“

Sel momendil kujutlesin selgesti kajutit inglise ristlejal, malelauda ja William Kearni, kes ütleb oma telegrafistile sõnad, mis kuulsin praegu, hoides hoolega sigari tuhka kukkumast, ja nüüd, olles öelnud need sõnad, hakkab mõtlema oma vastase imelikku ja kavalat käiku. Arvatavasti ristleja on ankrus Petšenga lahes. Signaal on selge ja arusaadav.

Tulevärk oli elumajas, kapis. Teatasin seltsimeestele inglase nõuande. Vastati: „Katsume.“ „Ja varsti päale seda kuulsin kõrvulukustavat raketite raginat ja selle sekka püsipauke. Siis teatati telefonis: „Nad pagevad. Tulen kohe.“ See oli mu mehaanik. Kuuldus koputamine uksele. Avasin ruttu. Ta tuli, püss seljas, ja lõi ukse kohe kinni. Nägin hetkeks ukse vahelt tulevärki — kõige toredamat, mis olen näinud oma elus. Raketid tiirlesid õhus, külvates terveid valgusekoski taeva all, langesid siis lumme ja kustusid, igalpool lumel hüppasid „konnad“, kahurid paukusid. Karudest ei olnud jälgegi näha. Tahtsin kohe William Kearni leidliku nõu eest tä-

nada. Mehaanik läks masinaruumi, mina aparaadi juure, et lülitada antenn soojendajale. Siis, kuuldes korraga imelikku häält, vaatasin peegelklaasist akna poole ja nägin sellel libisevat kahe suure käpa küüniseid ja teravat koonu väikeste, tarkade, mustade silmadega. See oli karu. Ta tagus tumedate hoopidega vastu klaasi, kuid see ei annud järgi... Siis ta sirutas end ja haaras mõlema käpaga juhtmed. Kohkudes, et nüüd ta rebib need puruks, lasksin voolu sisse. Plahvatus, raksatus — ja kõik kustus.

Mehaanik tuli joostes aparaadituppa.

„Mis juhtus? Kaitseid põlesid läbi?“

Osutasin aknale, kus paistis vastu taevast surmaeelses krambis kangestunud suur karu.

Meie vaenlased põgenesid. See, kes hukkus meie juhtmeil, oli olnud kõige vapram...

Vaadates järele masinad, nägime, et pääle kaitsete, mis olid karu tekitatud lühiühenduse tõttu läbi põlenud, oli nähtavasti kannatanud ka dünamo ankur. Kulus peaaegu kaks päeva, et asendada ankur uuega, ja alles siis, olles kutsunud välja 327, sain tänada William Kearni hää nõu eest.

NELJAS JAAM
KÖÖGIRIUL

Seitse asja, seitse mõistatist.

Järgmine peatus meie tubasel õppereisil on köögiriuli juures.

Nagu kõik reisijad, vaatame ümbrust ja kirjutame päevikusse, mis näeme:

Kaks vaskkastrulit. Kompvekipurk. Plekkteekann. Pott. Pada. Suur valge kastrul.

See on kõik, mis näha riulil. Seitse asja — seitse mõistatist.

„Mõistatist?“ küsite teie. „Kas kastrul või pott on mõni mõistatist?“

Ja mis teie arvasite? Muidugi on mõistatist.

Te ütlete, need kastrulid olevat vasest. Aga miks nad kumbki on isevärvi — üks punane, teine kollane? Ja miks mõlemad on seest valged? Kas teie arvates vask on kolme värvi: punane, kollane ja valge?

Või, öelge, kas pisike kastrulike võib olla suurest raskem, kui nende seinad on ühepaksused? Te ütlete, et ei või. Aga võtke see valge kastrul kätte. Ta on kolm korda suurem kui vaskne, kuid kaalub palju vähem. Mispärast? Sellepärast, et ta on väga kergest metallist, alumiiniumist.

Savipott on kastruli kõrval jäme ja inetu. Kuid nad on ometi lähedalt sugulased.

Kuid miks nad on sugulased?

Või võtame teekannu ja purgi. Nad mõlemad on plekist. Kuid mis on plekk? Mis vahe on plekil ja raual?

Ja lõpuks pada. Mis te arvate, kas võib ta katki lüüa? Nagu ei võiks. Malm ei ole ju klaas. Kuid tööpoolest võib ikkagi lüüa — vaja ainult kõvasti koputada haamriga.

Näete nüüd — iga asi on mõistatist.

Miks ühed nõud tehakse ühest materjalist, teised teisest?

Igatiüks neist seitsmest asjast on valmistatud ise-materjalist. Aga miks neid ei võiks teha ühest materjalist? Mõnikord võib: pada, näiteks, võib olla malmist ja vasest. Teekannud on vasest ja plekist. Kuid kas olete kuulnud malm- või plekk-ahjuroobist? Muidugi mitte. Plekist roop läheks kõveraks, ja malmist — murduks vastu ahjukive.

Asi on selles, et materjalide omadused on mitmesugused. Üks kardab hapet, teine vett, kolmas armastab ettevaatlikku kohtlemist, kuid neljas ei karda tōukeid ega hoope. Asja valmistamisel peab kaalutlema, milline elu tal ees on: kas rahulik, või kas hakatakse teda juba esimesel päeval taguma kuidas juhtub; kas tal tuleb tegemist hapetega jne. jne.

Ja sellejärele valitaksegi materjal.

Milline materjal on kõige vastupidavam ja milline kõige õapram?

Rauda peetakse üldiselt vastupidavamaks ja tugevaks materjaliks. Mitte asjata pole suured sillad ja jaamahooned ehitatud peaaegu ainult rauast. Kuid see kõige tugevam materjal

on ka kõige hapram. Võimas raudteesild, mis ei paindu sandandete laetud vagunite raskuse all, kardab niiskust, vihma, udu. Mida enam niiskust on õhus, seda rutemini hävineb raud roostest. Rooste — see on tõbi, mis tähelepanematult sööb kõige tugevamad raudehitised.

Sellepärast ongi nii vähe vanu raudasju säilinud meie ajani. Kergem on leida mõne egiptuse vaarao käevõru või sõrmus, kui lihtne sirp, mis kuulus ühele ta paljudest alamaist.

Võib-olla hulga aastate pärast õpetlased ei leia meie linnade varemeis jälgegi meie raudehitisist; nad kõik muutuvad roosteks, kõdunevad nagu kõdunevad nende inimeste luud, kes nad ehitanud.

Alles nüüd on leitud teras, mis ei roosteta, nii et on lootust, et tulevikus saame valmistada asju, mis püsivad kaua.

Kuid mis hirmus haigus see on ja kas pole tast pääsu?

Miks raud roostetab ?

Mis juhtub noa või kahvliga, kui neid ei kuivatata ilusasti pääle pesemist?

Nad roostetavad. Seda teavad kõik perenaised.

Tähendab, sellest raud roostetabki — niiskusest.

Ükskord tuukrid sattusid merepõhjas laevale, mis oli sääl olnud juba poolteistsada aastat. Sellel nad leidsid mõned kahurikuulid, mis olid roostest nii läbi söödud, et neid võis noaga lõigata. Ja seda kõik oli teinud vesi!

Kuid kuidas päästa raud niiskusest? Peab ta päris kuivaks pühkima. Aga kõike ju ei saa kuivatada. On asju, mida ei saa hoida kuivana. Teekann, vann, ämber — need on tahes või tahtmata alati märjad. Ja raudkatust on veel raskem hoida. Teda ei saa ju igakord pääle vihma käterätiga kuivatama ronida.

Ja päaleselle raud roostetab ka kõige kuivema ilmaga, ehk küll väga pikkamööda, sest et õhus on alati niiskust. Õhk kuivatab kõik, kuid ise ta ei ole ialgi kuiv. Ta imeb ahnelt igalt poolt vett: nüüdsama pestud põrandalt, märgadest lindest, mis kuivama riputatud, loikudest, mis jäänud vihmast.

Ainus tee raua päästmiseks roostest on — katta ta mingi teise ainega, mis ei lase niiskust läbi. Võiks katta ta vedela õlikorruga. Õli kaitseks raua vee eest ega laseks teda roostetada.

Kuid harilikult tehakse teistviisi. Õli asemel võetakse õlivärv, s. t. värv, mis segatud värnitsaga, keedetud õliga. Värnits erineb toorest õlist sellega, et kuivab kiiresti. Värvikord

raual kuivab ja muutub kõvaks. Ja kõva kord muidugi püsib raual kauem kui vedel õlikiht.

See viis kõlbab katusele, ka ämbritelegi. Kuid keegi ei värvi teekanne, sest keemisel tuleks värv varsti päält ära. Kuidas päästa siis teekann roostest?

Miks plekk ei roosteta nii kergesti kui farilik raud?

Raud ja šokolaad on ühes suhtes sarnased. Nagu šokolaad mähitakse tinapaberisse, et ta ei niiskuks ega läheks rikki, nii ka raud tinutatakse — kaitstakse inglistina kihiga rooste eest. Saadakse ilus valge plekk, seesama plekk, millest tehakse toobid, kompvekipurgid, konservikarbid, odavad teekannud jne.

Inglistina kaitseb suurepäraselt rauda niiskuse ja, mis pääasi, hapete eest. Happed hävitavad raua palju kiiremini kui niiskus. Olete muidugi näinud, kui kiiresti kattus pruuni korruga nuga, millega lõikasite sidrunit. Pruun kord tekkis sellest, et sidrunihape hävitas raua. Inglistinaga on hoopis teine lugu. Teda söövad ainult väga kanged happed.

Kui vaatate mingi hapu puuviljakonservi karpi, siis näete, et ta on roostetanud ainult säält, kus olid kriimustused.

Väikesi asju tasub katta inglistinaga. Kuid katuseplekki juba keegi ei hakka tinutama. Inglistina on selleks liig kallis materjal. Katuseplekk kaetakse teise, odavama materjaliga — tsingiga. Tsingitud plekk säilib veel kauemini kui tinutatud.

Teie küsite, miks siis ei tehta tsingitud plekist kastruleid, katlaid ja purke?

Asi on väga lihtne. Tsink ei karda vett, kuid kardab happeid, ka kõige nõrgemaid. Ja tsingisoolad, mis tekivad seejuures, on väga mürgised. Tsingitud nõus toitu valmistada või hoida on väga kardetav.

Teine asi, kui on sellised nõud, nagu ämbrid või vannid. Need tehakse tihti tsingitud rauast.

Ka värvitud või teise metalliga kaetud raua eest peab hoolitsema. Katuseid peab aegajalt uuesti värvima; läbiroostetanud kohad peab uuendama.

Inimene peab hoolitsema raua nagu elava olevuse eest, et hoida ta tõvest — roostest.

Millest on raudasjad?

Kuidas millest? Rauast muidugi. Noh, nüüd te eksisite. Kõik need asjad, mida me nimetame raudasjadeks: kahvlid, naelad, hobuserauad, ahjuroobid — ei ole rauast.

Õigemini küll: mitte ainult rauast, vaid raua ja söe ja teiste ainete segust.

Puhas, igasuguse seguta raud on nii kallis, et ei tasu valmistada tast asju. Ja ei tasuks ka sellepärast, et need asjad oleksid halvemad.

Puhas raud on liig pehme. Ahjuroop painduks kohe esimese katse juures midagi teha. Naela ei saaks seinu, ja nuga kõlbaks ainult raamatute lahtilõikamiseks. Puhas raud on nii pehme ja veniv, et tast saaks „raudpaberi“, mis oleks kergem ja õhem kui siidpaber.

Selles rauas, millega meil on tegemist, on alati lisaaineid. Iga lisandus muidugi ei tee raua paremaks. Väävel, näiteks, rikub teda, teeb hapraks. Kõige parem kaaslane ja truim sõber rauale on — süsi. Sütt on rauas peaaegu alati.

Kuidas ta sinna satub?

Aga nii: rauda saadakse rauamaagist, mida kaevetakse maa seest. Et raud maagist välja sulatada, selleks teda peab suurtes ahjudes söega kuumutama. Selline ahi on nagu teemasina toru. Ült kallatakse sisse maaki ja sütt, ja alt puhutakse õhku. Just samuti teevad perenaised teemasinaga või triikrauaga. Ainult et rauasulatuseahju muidugi ei puhuta suuga, vaid tugeva õhupumbaga.

Süsi kuumeneb ja põleb ära, aga raud sulab ja valgub ahju põhja.

Kuid sula, vedel raud lahustab sütt nagu vesi suhkrut. Sellepärast ahjus ei teki puhas raud, vaid raua ja söe segu — malm. Oma esimesest elupäevast pääle raud on söega kokku sulatatud.

Osa sütt võib välja põletada, puhudes sulatatud malmi õhku. Nii saadaksegi malmist teras ja raud.

Miks malm ei ole raua sarnane ega raud terase sarnane?

Kõik raua omadused olenevad sellest, palju tas on sütt.

Kui võrrelda rauast ahjuroopi, terasest nuga ja malmist pada, siis näib, nagu nad oleksid igauks ise metallist, nii erinevad on nad.

Rauast ahjuroop. Päälnäha ta pole ilus, on krobeline ja kaetud tumeda korruga. Teda võib painutada ja ta ise ei sirgu enam. Teda pole vaja hoida, ta ei murdu hoobist. Ja rasket

tööd ta ei karda — võib halge ja süsi sorida nii palju kui vaja.

Terasest nuga — ilus, haljas, terav. Kui ta ka paindub, siis kohe sirgub jälle — ta on vetruv, elastne. Ja kui teda kõvemini painutada, siis murdub. Kui nuga peaks olema roobi asemel, siis tast varsti jääksid aga tükid järele. Kuid oma töös ta on meister — lõigata, voolida, torkida, seda ta oskab.

Malmist pada on hall, peaaegu must söesegust. Ta on habras — kui lüüa haamriga, kohe puruneb. Kuid segada või laastu lõigata malmiga ei saa. Lõunasööki keeta — see on teine asi. Sellega ta saab hakkama.

Ja need kolm asja on igauks ise kombel tehtud.

Roop taoti hõõguvast rauatükist. Kuumendamisest raud läheb punaseks, pehmeks, järeleandlikuks, nii et teda võib taguda, võib talle anda niisuguse kuju nagu tahad.

Nuga taoti samuti, kuid karastati pärast veel: aeti punaseks ja siis pisteti külma vette. Sellest teras läks veel kõvemaks.

Malmi ei saa taguda: tugevast kuumendamisest ta kohe sulab, läheb vedelaks. Raud ja teras on teissugused: nad lähevad enne sulamist pehmeks. Ja sellises pehmes olekus nad lasevad endiga kõik teha — taguda, väända, venitada.

Pada ei ole taotud, vaid valatud: sulatatud malm valati kuivast mullast vormi ja lasti jahtuda.

Ja kõigis neis erinevuis on süüdi süsi, mida on rauas vähe, terases rohkem ja malmis väga palju.

On kerge kindlaks teha kui palju sütt on terases, millest tehtud nuga.

Viige ta teritaja kätte ja vaadake, missugused sädemed lendavad teritades. Kui on haralised nagu puu, siis on palju sütt. Mida haralisemad sädemed, seda enam sütt. Kui aga sädemed on nagu tulised jooned, ilma harudeta, siis nuga ei ole terasest, vaid rauast.

Nii võib mõnikord õige lihtsalt kindlaks teha, millest asi on tehtud.

Haiged nõõbid.

Inglistina, mis päästab raua roostest, haigestub ise mõnikord, ehk küll väga harva. Kuid selle eest inglistina tõbi on päris katk. Olles ilmunud kuski, ta levib kiiresti, nakatades kõik tina, mis leidub lähikonnas.

Aastat 70 tagasi juhtus selline taud sõjaväelaos. Sääil olevaile tinanööpidele ilmus korruga kahtlane jahukord. Varsti kõik nööbid olid kaetud tumedate laikudega. Inimesed kokkusid. Keegi ei teadnud, mis see tähendab. Haigeid nööpe ei saadud päästa.

Nad murenesid silma nähes ja lagunesid halliks pulbriks.

Õpetlased murdsid kaua pääd, püüdes selle hirmsa tõve põhjust leida. Lõpuks asi selgus. Tinanööbid haigestusid sellest, et said külma. Oli külm talv, külma oli enam kui 20 kraadi. Ladusid, kus hoiti nööpe, ei köetud, sest et keegi ei teadnud, et inglüstina kardab külma. Selgub, et inglüstinal on kaks kuju: üks pulbritaoline ja teine harilik. See tuletab meele sütt, mis esineb kolmel kujul: hariliku söena, grafiidina, millest tehakse pliiatseid, ja teemandina.

Kui temperatuur langeb alla 20 kraadi, inglüstina laguneb pulbriks. Et talle endine kuju tagasi anda, peab ta keeva veega üle valama.

Kuid ainult külmast on haigestumiseks vähe — peab olema veel haiguse tekitaja. Kui langeb kas või ainuski tinapulbri tera külmanud tinale, siis on haigus vältimatu.

Nüüd on selgunud, et ka teised metallid haigestuvad katku, kuid neid on palju raskem haigeiks külmetada.

Lõks.

V. Lao.

Vana metsavaht Vint jutustas:

„Kord panin rebaserauad metsaservale maha ja läksin siis koju, ei arvanudki, et vana vader nii ruttu lõksu läheb. Rebane aga otsis hiiri ja ei mõtelnudki, et kuskil võiksid rauad olla, ja tuli mulle mööda jälgi otse järele. Noh, hääkene küll, tuli, tuli ja sattus otsekohe raudadesse — jäi esijalgupidi vahele.

Rebane tahtis tükis raudadega metsa joosta, aga rauad on rasked, ei vader suuda liigutadaagi. Rabeles tüki aega, jalg jäi juba tuimaks ja valu möödus. Siis rebane hakkas oma vahele sattunud esijalga närima ja näriski viimaks jala otsast ära. Jättis oma jala raudsete lõugade vahele ja läks „kolm kolmat“ longates minema. Kuid vaderi kõht oli väga tühi. Ta hiilis siis mõisa moonamajade juure, sai säält ühe kana kätte ja hakkas siis kolmetõlakil metsa poole liipama. Rebane jõudis juba mõisa juurest külavahele. Teomehed tulid parajasti

viinavoorist. „Mehed, poisid, vaadake, mis imeloom see säält tuleb kolmetöllakil,“ hüüdis üks teomeestest, kes oli rebast märganud.

„See on ju reinuvader, ja kolme jalaga,“ sahkas teine. „Poisid, ärge laske metsa!“ „No kas sa hullu näe, rebane jah!“ „Oota, ma jooksen talle järele, ehk saan... Aga millega ma teda viskan,“ lausus teomees, kes reinuvaderit esimesena näinud.

Mehed pidasid nõu, reinuvader pööris teelt kõrvale ja hakkas metsa poole tõllerdama.

„Aga poisid, meil ju aamid,“ leidis üks järsku hää nõu. „Tühjad koa, võta kõige suurema aami kraan ja anna talle sellega, kuhu ta pääseb,“ lausus punase habemega teomees Lõpe Rein. „Õige jah!“ kiitsid teised voorilised. „Kus ta ikke pääseb, enne teine juba vigane, tea kas raudadesse sattunud või?..“

Teomees, kes rebast esimesena näinud, keeris kähku kõige suurema aami kraani eest ära, lahkus voorist, kargas siis reelt maha ja pani rebasele järele. Teised vaatasid hinge pidades huvitavat võidujooksu.

Kütt kraaniga jooksis rebasele järele, kuid vajus pehme lumega ikka sügavamale lumme, aga ka rebane ei saanud kolme jalaga kiiresti joosta. Teomees sai ta kätte ja andis kraaniga pähe — valmis oligi.

Rõõmsasti naljatades sõitis nüüd viinavoor mõisa. Teomees aga müüs rebase maha ja sai selle eest tubli teeraha.

Mina aga läksin nädala pärast oma raudu vaatama ja leidsin säält ainult reinuvaderi käpa,“ lõpetas Vint oma jutustuse.

Millest oleneb inimese eluküise?

400 aastat enne Kr. s. kogunesid kreeklased Alpheiose jõe kaldale olümpia mängudeks — rahvuslikeks pidustusiks, millest ükski meie päevade pidustus ei suuda anda nõrgeimatki ettekujutust. „Ärge otsige taevas päikesest heledamat tähte,“ kõneleb Pindaros, „ega inim-pidustuste hulgast ärge otsige midagi suurepärasemat Olümpia mängudest.“ Kreeklaste arvamise järgi olid Olümpia mängude asutajaiks nende jumalad; neil mängudel oli usuline ja ühiskondlik tähendus, mis pärast sellistele pidustustele voolas rahvast murdu. Mitmesugused kreeka suguharud võtsid neist osa oma kuulsate esindajatega,

kes pingutasid kogu oma jõu selleks, et nende suguharu tõuseks esikohale.

Need pidustused kestsid harilikult umbes viis päeva. Nad avati pidulike rongkäikudega ja ohverdamistega jumalaile, ning siis järgnesid: võistlusmaadlused, kehajõu võistlused, võidujooks täiskasvanuile ja lastele, traavivõistlused ja võiduajamine vankritega. Võistlusi saatis harilikult kogu aeg muusika ja laulukoorid ülistasid võitjaid. Auhindadeks olid määratud lihtsad õlipuuoksist pärjad või ka palmioksad, kuid Olümpia mängudel saavutada võit oli Kreeka kodanikule suurimaks auks. Võit ei toonud kuulsust ainult võitjale, vaid kogu ta suguvõsale. Võitja Olümpia mängudelt tagasi tulles, lõhuti linnamüüri mulk, läbi mulgu pidi võitja sõjavankriga, mille ette rakendatud neli hobust, linna sõitma. See tähendas, nagu räägib Plutarhh, — et linn, kel oli selline kodanik, ei vajanud enam muud kaitset ega kindlusi. Kui Filipposele teatati Aleksandri (Suure) sünnist, siis ta nägi hädä ennet vastsündinule ses, et Olümpia mängudel oli arvatud auhinnavääri- liseks üks ta täkkudest.

Olümpia mängud lõppesid harilikult usuliste tseremoniatega — kommetega ja toredate pillerkaaridega pärja või palmi saavutanud kangelaste auks.

Et, nagu teada, Olümpia mängudele kogunesid parimad Kreeka mehed, siis võistlesid näitlejad, luuletajad ja kirjanikud üksteise võidu oma andekusega. Kunstnikud ja raidurid panid näitusele oma tööd, luuletajad lugesid oma luuletusi ja kõnemehed pidasid kauniskõnesid; kõik need tööd hinnati nende väärtuse järgi, ja edu saavutanud autorid muutusid üldrahvalikeks kuulsusiks.

Igasugune vihavaen lakkas pidustuste ajaks, milliseid korraldati iga viie aasta järele. Ajavahemikku Olümpia mängude vahel kutsuti olümpiaadiks; see oli kreeklaste ajaarvamise aluseks.

*

Ajastu, millest nüüd jutustan, loetakse Kreeka ajaarvamise järgi kaheksakümneneljandaks olümpiaadiks.

Kehajõuvõistlused olid lõppenud, päältvaatajate kogu avaldas võitjale käsi plaksutades elavalt kiitust, võistluste vaheaajal olid mitmed luuletajad eri linnadest kannud ette hümnid jumalaile või rahvuslikke legende.

Rahvuslike mälestuste elustamine oli sel ajal nagu luule ainuõiguseks. Päliskaudseid andmeid sündmusist ja võitudest sündmuste aja ja kangelaste nimedega võis leida

templite marmorseintelt, pääle selle kogusid ja lihtsustasid mõned kroonikakirjutajad andmeid, mis kirjutatud templite seintele; aga vaatamata sellele, et Kreekamaal oli küllaldaselt ja rikkalikult ajaloolisi sündmusi, ei omanud Kreekamaa sõna tõsisel mõttes veel ühtki ajaloolast — ajalooteadlast. Käsikiri käes tuli Samose kodanikkude reast välja umbes kolmekümneaastane mees, paludes enesele kinkida tähelepanu ja anda sõna. Kuulajaskonnas valitses sügav vaikus, kui autor alustas meloodilises Joonia murdes järgmise kõne: „Kreeka kodanikud! Herodotos Halikarnassosest, kellele jumalad pole annud õnneks kanda sündides teile omast suursugust nime (ateenlased), tundis juba varaseil nooruse päevil tungi kõige selle järgi, mis puutub meie kuulsasse maasse, mille elanikeks teile on antud õnn olla. Juba noormehena ta lahkus oma kodumailt, pühendades kümme aastat rännakuile mail, milliste rahvaste ajalugu omab sidemeid kreeklaste ajalooaga; ta tutvus nende maade kommetega ja keelega, ammandas teadmisi monumentidest, pühist raamatuid ja raukade mälestusist. Siis käis ta läbi mitmed valdkonnad Kreekamaal, andudes samaseile uurimusele ja tõsisele tööle. Kodumaale tulnud, ta leidis ta olevat raske hirmuvalitseja käpa all ja otsis Samosest rahu, tarvilikku selleks, et korraldada kogutud andmeid ja alustada Kreeka (suguvõsade) ajaloo kirjutamist. Nüüd see ajalugu on kirjutatud üheksas raamatus ja ta tuli siia selleks, et võiks teile sest pakkuda parimaid palasid ettelugemisenä ja saada teada, kas ta teos on asja väärt, millest ta jutustab?“

Need sõnad võeti vastu julgustavate kiiduavaldustega.

Et ajaloolase lugemine oleks kuuldav tervele suurele kuulajaskogule, talle anti koht au-rõdul, kus istusid purpurriietes võistluste kohtunikud. Lähemad kohad rõdule olid kõrge haridusega, tuntud Ateena kodanike jaoks. Nende hulgas oli ka Olor, kuulsa Miltiadese soo järglane, kes pidustustele tulnud oma kaheteistkümneaastase pojaga, kuulsa filosoof Anaxagorase õpilasega.

Uuesti valitses vaikus. Herodotos muutus kõikide pingutatud tähelepanu esemeks, sest et sündmus ise omas kreeklaste silmis suure tähenduse.

Ta rullis lahti oma käsikirja ja hakkas lugema tähtsaimat episoodi ajaloo esimesest raamatust, ning juba mõne minuti pärast oli kuulajaskond võlutud ta lugemisest: jutustus oli imelihtne, kütkestav; keel kõlav ja selge.

„Ei kunagi,“ ütles üks kuulajaist lugemise vaheajal, „pole Kreeka proosa olnud nii suurepärase ja ülev!“

„See on,“ lisandas ateenlane, „jumalik Homeros, kes

kõneleb inimese keeli, sellise toredusega, nagu ta laulis möödunud ajal jumalate keeli!“

Kui Herodotos katkestas lugemise, et üle minna teise raamatu lugemisele, kostis käteplagin, mis andis tunnistust hääst muljest, mis kuulajad saanud, ehkki esimene raamat sisaldas ainult hellitatud Aasia rahvaste ajaloo, kes pärastpoole kreeklastest orjastati.

Ajaloolane loeb Egiptusest, Araabiast, tuleb uuesti Aasiasse ... ja jälle käteplaksutused.

Lõpuks ta avab kreeka ajaraamatud, loeb kreeklaste võitlustest barbaaridega, kes julgesid mõtelda Hellase orjastamisele, loeb kangelaslikust vastupanust, võitudest ja võitlejate kangelastegudest ... siin ta enam ei kutsu esile imestust, vaid juba tulise vaimustuse palangu.

Niipea kui ajaloolane lõpetas lugemise, tõusis terve kuulajaskond oma kohtadelt ja õhk täitus hõiskavate hüüetega: „Au ja kuulsus Herodotosele Halikarnassosest, au ja kuulsus sellele, kes teinud surematuks Kreeka suured teod! Au ajaloo isale!..“

Hüüete sekka kostis kauakestev mürisev käteplagin. Kõikidest võitudest, mis pidustustel saavutatud, oli Herodotose võit kahtlemata ilusaim ja täielisim.

Kuid inimene, kelle kaela langes see kiiduavalduste ja hääkskiitmiste rahe, jätkas lugemist, kinkimata tähelepanu muljele, mis ta tekitanud.

Lugemise vaheajal tal polnud tähelepanu massi jaoks, vaid ta juhtis oma pilgu ainult ühele punktile, ühele ainsale olevusele tervest suurearvulisest kuulajaskonnast.

Võib-olla seepärast, et see nägu jäi liikumatuks sel ajal, kui teised kõik avaldasid ajaloolasele valjusti oma kiitust? Võib-olla seepärast, et see isik omas Ateena kodanike hulgas tähtsat kohta ja ajaloolane tunnustas tähtsaks ta hääle rahvakogumikus? — Ei seda ega teist! Olevus, kes Herodotose tähelepanu paelunud, ei võinud kanda mingisuguseid ühiskondlikke kohustusi ega omada tähendust suuris ja tähtsais rahva asjus. See oli vaid laps, kes tulnud oma isaga pidustustele. Laps oli aga lugemisest nii liigutatud, et Herodotosel ei võinud jääda tähele panemata ta iseäraline elevus.

Lapse silmis säravad pisarad Herodotos hindas kallimaks rohkearvulise massi mürisevatest kiiduavaldustest.

Lugemine oli lõpetatud ning üks esimesi Pallas-Athene linna kodanikke (Ateena linn seisis selle kunsti-, tarkuse- ja sõjajumalataari kaitse all), korrates üldisi kiiduhüüdeid, ütles: „Antagu Halikarnassose Herodotose igale võrratule raa-

matule ühe surematu muusi nimi! Need sõnad korrati üksmeelselt kuulajaskonna poolt. Rõdult alla tulles, saadetud tormilisist tervitustest ja õnnesoovidest, ta sammus läbi ateenlaste salga lapse juure, kes paelunud ta tähelepanu, ja küsis ta nime. „Mind hüütakse Thukidideseks, ma olen Miltiadese soost, ja siin on Olor, minu isa,“ vastas laps.

„Su poeg armastab kuulsust,“ ütles Herodotos, pöördudes Olori poole, „tunneb tunge kuulsuse ja teaduse järgi. Hoolitsege ta ülevate kalduvuste eest ja Thukididese nimi saab üheks sellistest, mis toovad Kreekamaale au.“

Kui tahate teada, kas läks täide „ajaloo isa“ ennustus, siis kuulake rooma kirjanikku Quintilianust, kelle arvamised veel tänapäevani on austamisväärased: — „Kreekamaa on omanud palju tähtsaid ajaloo teadlasi ja kirjanikke, kuid kõik on nõus sellega, et nende hulgast kaks ületasid kõik teised ülejäänud ja omasid peaaegu samase tähenduse.“

Herodotose töid iseloomustavad: sulavus, täpsus ja põnev jutustusoskus; Thukididese töid: selgus, aine koondamisoskus ja kõrvalekaldumata, kord juba ülessäetud sihi saavutamise püüd.“

Herodotos, kes pärandas meile oma raamatud, milles ta kirjeldab kuulsate kreeka suguvõsade sõdu, kes ühinesid Aasiast päiletungivate maadevallutajate vastu, on vanemaid ajaloolasi ja ajaloo teadlasi; Thukidides jälle jutustab hävita vaist segadusist ja kodusõdadest, mis viisid hukatusse samad rahva suguvõsad, kes siis pärast sattusid ühise vaenlase valit suse alla. Thukidides, oma iseloomu kohaselt, võttis oma teoste jaoks sootu teissuguse vormi kui see oli olnud ta eelkäijal, Herodotosel. Kuid pole kahtlust, et tung saada ajaloo teadlaseks ja -kirjanikuks äratati temas „ajaloo isa“ lugemisega Olümpia mängudel.

Tänu.

Roda Roda.

ida ikaldusaastaid oli kolm araablasi teinud kerja- jaiks, ja nüüd rändasid nad maailma mööda ümber, et seda väljast leida, mida neil kodus ei olnud: tüki- kest kuiva leiba. Kui nad nõnda edasi sammusid ja oma viletsusest kõnelesid, tuli ikka ja ikka jälle nende suust:

„Mis Jumal meilt võttis, võib ta meile ka jälle tagasi anda. Ta saatis häda maailma sisse ja võib seda oma halastuse läbi jälle ära kutsuda. Loodame Jumala pääle!“

Sääl kerkisid ühel päeval hirmsad pilved taeva alla. Maru mühas ning mässas. Kui vaesed rändajad paha ilma käes otsa ei tahtnud leida, pidid nad ruttu ühte koopasse varjule pugema.

Nad katsusid hinge tagasi saada ja mõtlesid seni oodata, kuni torm ja vihm väljas vähemaks jäävad.

Sääl aga lükkas hirmus vihmasadu ja maru suure kaljurahnu mäeharjalt lahti ja veeretas ta just koopa suu ette. Kolm vaest olid vangis, nutsid ja ei teadnud, mis neist pidi saama.

Sääl ütles esimene:

„Nutmine ei aita. Me peame järele mõtlema, kuidas siit hauast veel elusalt välja pääsime. Kaljurahn on suur ning raske, sada härge ei suudaks teda paigast nihutada — kuidas suudaksime seda siis meie kolm oma nõrkade käsivartega? Keegi pääle Jumala ei tea meist midagi, ja teaks keegi seda ning tahaks meid aidata, siis ei oleks see tal võimalik. Jumalal üksi on seks jõudu.“

„Siis palume temalt abi,“ ütles teine. „Ütleme talle, mis me elus ta pärast hääd oleme teinud, ja ta halastab vissisti.“

Ja esimene hakkas jutustama:

„Kui ma alles noormees olin, oli meie vallal jällegi — nagu praegu — kolm nälja-aastat järgimööda ära kannatada. Nii mõnigi kaotas lootuse, nii mõnigi suri mure ja nõrkuse kätte. Terves ümbruses ei olnud enam kellelgi vilja — ainult minu ait oli veel täis. Mul oli rohke lõikus olnud, ja et ma seda üksi sõin ning kokkuhoidlik olin, siis oli mul vilja veel suur hulk aidas.“

Ühel päeval tuli üleaedse naine paludes ja kurtes mu juure: tema mees olevat suremas haige, tal olevat viis last, aga ei midagi majas, mina aidaku teda Jumala pärast tema hädas, nagu see üleaedse kohus olevat. Vaene naine langes mu ette põlvili maha ja palus mult nuttes tükikest leiba.

Olin noor ja tugev. Iial ei olnud ma ka veel puudust tunnud. Ja vastasin:

„Mis sa nõuad, seda annan häämeelega, aga enne pead loori näo eest ära võtma, et su nägu näha saan. Olen kuulnud, et sa väga ilus oled. Kui sa mulle oma nägu ei näita, ei või ma sulle ka abi anda!“

Vaene naine oli häbelik ja aus, nagu kõik naised meie ümbruses; kui ta mu alatut kõnet kuulis, langes ta põrandale silmili maha ja nuttis kibedaid pisaraid. Siis aga tõusis ta jälle üles ja lahkus tummalt.

Kuid vaheajal kasvas häda tema majas veel suuremaks. Mees saatis ta teist korda minu juure, et ta mu südame pehmeks teeks.

Kordasin, mis talle ennem olin ütelnud. Ta pööris mulle nagu esimenegi kord selja ja lahkus.

Kodus jutustas ta oma mehele minu nõudmisest ja palus teda mitte enam minu juure saata, sest tema tahtvat kord nii-sama ausalt surra kui ta eland.

Õnnetu mees vastas talle:

„Et oma lastele toitu saada, läheksin häämeelega kolm korda surma. Armas naine, kui sa mu poolt armastust ja Jumalalt õnnistust soovid, siis palu meie üleaedset kolmandat korda leiba!“

Vaene naine ei rääkinud vastu, sest tema ei rääkinud oma mehele iial vastu, ja tuli kolmandat korda minu juure.

Kui ma jälle nõudsin, ta võtku loor näo eest ära, kiskus ta selle ägedasti maha — ma vaatasin ta kahvatanud nägu, ta suuri, meeleheitlikke silmi ja ehmusin üliväga.

Ta värises ja tahtis maha kukkuda. Küsisin, mis tal viga on. Ja ta vastas:

„Kardan Jumala karistust!“

Alles nüüd hoovas mul pääst läbi: tema, kes nii palju kannatanud, kardab Jumala karistust patu eest, mida ta tegema oli sunnitud, mida tegema mina teda olin sundinud — ja mina? . . .

Kuidas võin mina oma teo eest Jumala ees vastust anda, kui ta kord mult aruandmist nõuab?

Pöörsin näo ta päält kõrvale, palusin talt andeks ja andsin talle nii palju vilja, nagu ta iial tarvitas.

Seda olin ma, armas Jumal, sinu pärast teinud, ja nüüd aita meid ka meie õnnetuses!“

Koopasuu ees seisev kaljurahn värises ja pragises — kolm vangi ootasid põnevalt, mis sünnib — aga mitte kõige pisematki valgusekiirt ei langenud hirmsa haua pimedusse.

Nad olid meeleheitel.

„Jumal ei kuule meid,“ ahastas see vang, kes praegu kõnelnud. „Meie teod ei suuda ta südant pehmendada!“

Selle järgi ütles teine, aralt ja alandlikult:

„Issand, kui mu venna elu sinus meelehädä ei ole ära teeninud, siis kuule, mis mul sinule on teatada, ning katsu järgi, kas mina ehk su armu enam väärt ei ole.“

Ja ta algas:

Sest on juba palju aega tagasi. Olin töölisel tinginud, kes mu põldu pidid harima; kõik tulid hommikul õigel ajal — ainult üks mitte, kelle laps haigeks oli jäänud; ta ilmus alles lõuna eel.

Õhtul, kui töö lõppis, läksid kõik minu seltsis koju. Maksin neile nende palga välja, ka sellele, kes alles lõuna eel oli tulnud, terve päeva eest. Selle üle vihastas üks teine ja hüüdis:

„See on ülekohus, et see mees, kes ainult pool päeva tegi, terve päevapalga saab. Parem jätan kõik oma teenistuse siia paika kui et seda selle laisklejaga jagan!“

Kõik kõnelemine oli ilmaaegu. Kangekaelne kade viskas mulle rahad jalge ette ja lahkus.

Võtsin rahad üles ja panin kõrvale. Mõni päev hiljem nägin turul ilusa vasika — selle ostsin põlatud raha eest ja otustasin ta trotsiva töölise jaoks üles kasvatada. Nõnda kasvas vasikas üles, sirgus ilusaks lehmaks ja sünnitas aastate jooksul pool tosinat poegi.

Ühel päeval tuli tööline kahetsedes mu juure — ta palus mind, et talle nüüd teatud päevapalga kingiksin.

Võtsin ta käekõrvale ja saatsin karjamaale, kus ta kari rohtu nosis.

„Võta ja aja nad koju,“ ütlesin ma... „Õnnistatud olgu su omandus!“

Rauk valas rõõmupisaraid ja vandus mulle nuttes, Jumal ei jätvat mind mu elu raskemal silmapilgul mitte maha.

Nüüd, taeva Valitseja, saada see töötus täide, mis sa mulle seekord oma sulase suu läbi andsid!“

Nõnda kõneles teine kolmest vangist. Sääl põrus kalju-
rahn, nagu tahaks ta lõhkeda, ja nihkus kämblalaiuselt koopa-
suu eest eemale.

„Kiidetud — kiidetud olgu Jumal!“ hüüdsid mõlemad rändajad ja imesid janusel suul vabaduse esimest värsket õhku, mis pimedasse koopasse tungis. „Nüüd teata ka sina,“ ütlesid nad kolmandale seltsimehele, „oma elu kõige kaunim tegu!“

Kolmas rändaja oli põlvili maas.

„Issand,“ oigas ta, „ma ei ole midagi teinud, mis mind su armu vääriliseks võiks teha.“

Teised ei annud järgi.

„Inimene, mõtle ometi järgi! Lase kõik oma minevik enese vaimu eest mööda käia — küll sulle siis juba mõni Jumala meelepärane tegu meele tuleb. Kas sa siis iial armuandeid ei ole annud?“

„See oli mu kohus.“

„Oled sa oma vanemaid austanud?“

„Mitte enam kui tarvis.“

„Jutusta — jutusta sellegipärast — Issand Jumal on armuline!“

Ja tõrkudes algas kolmas vang:

„Poisijõmpsikana hoidsin ülal mägestikus karja. Mul oli isa ja ema, muidu aga ei kedagi maailmas. Need paar lam-
mast, keda ma hoidsin, olid meie ainus varandus, meie loofus. Isa ja ema olid puruvanad, kes tööd ei jaksanud teha, ja peagu

pimedad; isa ei saanud enam üksi käiagi, emal värisesid käed nii, et ta enam midagi ei võinud kätte võtta. Vanapaar elas all külas, mina viibisin ülal mägestikus. Iga õhtu lüpsin ämbri piima täis ja kandsin selle kahe tunni tee alla külla — isale ja emale toiduks. Öösel aga tulin jälle oma karja juure tagasi.

Nii olin teinud seda juba peagu aasta otsa, kui ühel päeval torm tuli.

Ma ei saanud sammugi edasi.

Alles öö tulles jäi torm pisut soikuma. Nüüd julgesin teele minna ja rändasin alla orgu.

Leidsin vanemad magamast ega tahtnud neid äratada. Langesin nende jalge ette põlvili ja ootasin, kuni nad ise ärkaksid.

Nemad aga magasid ja magasid. Kuni hommikuni.

Kui nad silmad avasid, andsin neile süüa, jutustasin, mis mulle juhtunud, rahustasin neid ja rändasin siis oma karja juure tagasi.

See on ainus hää, mis omas elus olen teinud. Kui see Su ees midagi maksab, armas Jumal, siis halasta meie pääle ning heida armu!“

Nüüd hakkas kaljurahn koopasuu ees hirmsasti ägama. Mägi vabises ja koopasuu avaness.

Rändajad võisid jälle edasi minna.

Selle ühe pärast, kes oma vanemate und ei olnud eksitanud!

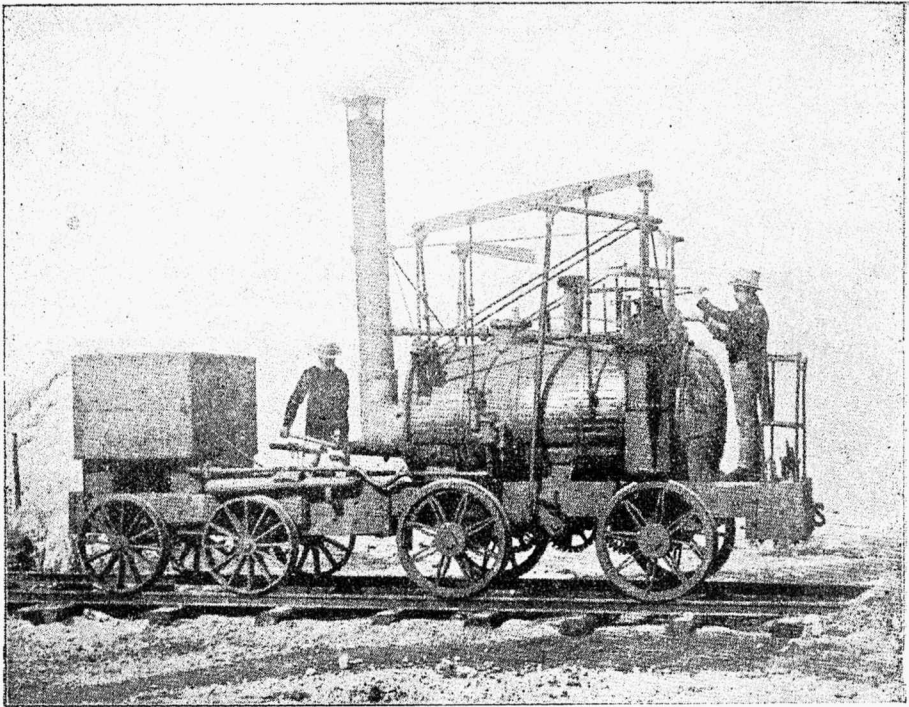
Kuidas mulle miljon sülle kukkus.

„Vik.“ nr. 14 ilmus üks pooleni kirjutatud jutuke: „Kuidas mulle miljon sülle kukkus“. See oli klassitöö, ja enne kui õpilane oleks jõudnud oma töö lõpetada, helises kell, ja töö jäi just kõige huvitavamal kohal pooleli.

Selle jutu lõpetamiseks oli välja kuulutatud võistlus. Mitmedki vikerlased olid haaranud sulle ja püüdnud leida huvitavale algusele huvitava ja teravmeelse lõpu. Instruktor, Liivaaugu laulik ja Miki-Hiireke lasevad panga minna pankrotti. Maarott lõpetab optimistlikult. Toimetus valis avaldamiseks Miki-Hiirekese töö, sest see on kirjutatud hästi lususasti, kuna ta sisult pakub kõiksugu üllatusi.

..., kui ma paari nädala pärast jälle ajalehe kätte võtsin, tor- kas mulle silma rasvane kuulutis: Jälle üks pank pankrotis. Aga kui lugesin panga nime, oleksin peaaegu minestanud: just seesama pank, kus mul miljon hoiul. Kohe viskasin lehe kõr-

Enne.

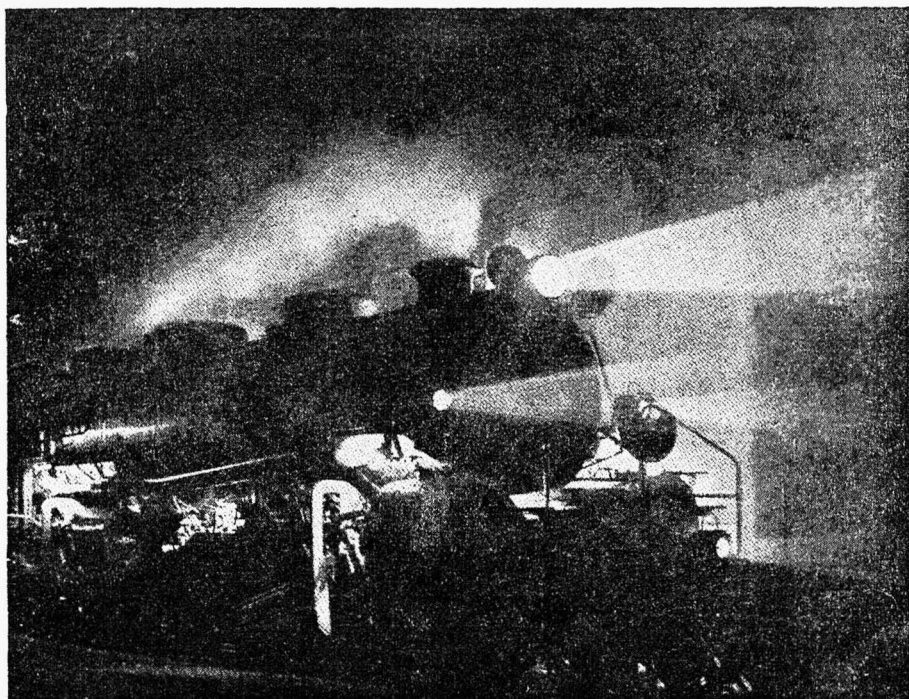

„Puffing Billy“ — 1813. a. ehitatud vedur.

vale, haarasin varnast mütsi ja tormasin uksest välja. Mõne minuti pärast seisin lõõtsutavana panga ees, mille ust aga juba silt ehtis: pank suletud. Sellest hoolimata vajutasin kellanupule ja raputasin ust, kuni viimaks kohkunud uksehoidja ukse avas. Nõudsin, et mind panga direktori juure lastaks. Saingi viimaks, pika kauplemise ja mitmekordsete jootrahade läbi uksehoidjale. Kuid direktor teatas, et tagasi saab ainult 10—20%. Olin nagu puuhaluga pähe saanud, kui pangast väljusin. Mitmel päeval ei maitsenud ei söök ega jook.

Mõne kuu pärast maksti mulle 200.000 senti miljonist tagasi. Vahetasin selle kohe Eesti Pangas inglise naeltesse ümber, et see nagu kindlam raha, ei karda börsikrahhe. Samal päeval ostsin ühelt maailmakuulsalt firmalt ka terasest rahakapi ja lasin selle seina sisse müürida ning paigutasin raha sinna. Aga juba kuu aja pärast lugesin lehest: Inglise nael poole võrra langenud. Oh sa tuhat ja tuline, hoop hoobi pääle.

Nüüd.

Praeguse aja moodne vedur.

Võtsin kohe rahakapist oma inglise naelad ja vahetasin Eesti Pangas eesti rahaks ümber, viimati langeb naela kurss veel ja kus siis selle kahju ots. Paigutasin saadud 100.000 senti uuesti rahakappi ja sääln ta seisab veel praegugi. *Miki-Hiireke.*

Kes leidis rohkem vigu?

(Võistlusülesande lahendus, vt. „Vikerka.“ nr. 14.)

Joonis on valmistatud kavalasti. Väikeste, tähtsusetu ebatäpsuste kõrval on loomadel ka silmatorkavaid vigu, mis neid moonutatult kujutavad. Niisugused vead on: 1. Emahirv kannab sarvi või: isahirv imetab poega. 2. Elevanti londiotsa kümnend asub seespool, peab aga olema välispool. 3. Jännes jookseb traavi, tõeliselt saab ta ainult hüpata. 4. Lehm on sõrgade asemel kabjad. 5. Sebra vöödid on tehtud piki keha, peavad olema põiki. 6. Kaelkirjakul pole jöhvsaba. 7. Kana ei saa ujuda.

Kõik teised vead ei ole olulised. Vikerlaste teravad silmad on otsinud neid hoolega. Nii on Kanarbiku-Kindral leidnud 30 viga, Ervin Aleve ja Jüri Reinhold kumbki 20 viga. Ülalnimetatud 7 viga on tähele pannud ainult Kanarbiku-Kindral, kes tulebki võitjaks ja saab määratud auhinna.

Arva, arva, mõista, mõista!

Jätkame oma kõvade pähklite puremist. Et see lõbus päämurdmistöö oleks kahekordselt kroonitud, siis annab „Vikerkaar“ iga nr. ülesannete parimale lahendajale autasuks 1 kr. eest raamatuid. Lahendused saatke postkaardiga aadr.: „Vikerkaare“ toimetusele Tallinnas, või laske isiklikult „Vikerkaare“ kirjakasti k. k. ü. „Töökool“, V. Roosikrantsi t. 3.

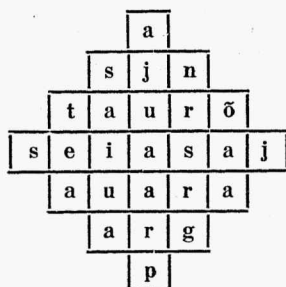
15. Kas tunned eesti riigitegelasi?

Kui tunned, siis arva ära tabeli kohaselt.

.	.	i	.
.	.	d	.
.	.	.	ä
T	.	.	.
.	.	.	n

Instruktor.

16. Tähtmõistafis.

Tähed asetada nii, et ülalt alla ja vasakult paremale saaksime kuu-nimetuse.

1. Kaashäälik.
2. Rohumaa nimetus.
3. Usukomme, mida peavad venelased.
4. Kuu-nimetus.
5. Kihelkond Lõuna-Eestis.
6. Söögiaine.
7. Kaashäälik.

Liivaaugu laulik.

Vastused saata 10. veebruariks aadressil: „Vikerkaare“ toimetusele, Tallinnas, V. Roosikrantsi t. 3.

Nr. 14 ülesannete seletused.

13. Kuninga narr leiab A kongist pimedas õige tee B-välisväravale, kui ta kogu aeg kobades läheb üht seina äärt mööda.

Õieti lahendasid: Miki-Hiireke, Liivaaugu laulik, Cow-Boy. Ago E. näitab välja-pääsutee päevavalgel, kuna Instruktor tahab aidata narri välja müüri-lõhkumise teel.

14. Tähtmõistatise arvasid õieti: Cow-Boy, Ago E., Kanarbi-ku kindral ja Miki-Hiireke.

Et Miki-Hiireke selle numbril kolm ülesannet on hästi lahendanud (kirjatöö-võistlusel tuli ta samuti võitjaks), siis pärib ta autasu — 1 kr. väärtuses raamatuid.

Toimetis: J. Käis, J. Parijõgi, O. Luts, A. Oengo-Johanson, M. Nurmik, H. Valma, H. Tõnisson, L. Jürisson, A. Burmeister. **Vastutav ja tegev toimetaja:** M. Nurmik. **Talitusjuht:** H. Valma. **Väljaandja:** „Töökool“. **Toimet. ja talit.:** Tallinna, V. Roosikrantsi 3.

Tellimishind: aastas 2 kr. 50 s., poolaastas 1 kr. 25 s., üksiknr. 25 s.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised.